

Силабус навчальної дисципліни

«Діаспора та національні меншини у зовнішній політиці держав»

Ступінь вищої освіти: бакалавр

Освітньо-професійна програма Міжнародні відносини

Рік навчання: 4, Семестр: 7

Кількість кредитів: 5

Мова викладання: українська

Підсумковий контроль: диференційований залік

Форма проведення занять: лекції, семінарські заняття

Назва курсу	«Діаспора та національні меншини у зовнішній політиці держав»
Електронна версія курсу	https://dpu.edu.ua/kafedra-mizhnarodnoho-prava

Коротка анотація до курсу: Навчальна дисципліна «Діаспора та національні меншини у зовнішній політиці держав» належить до вибіркових дисциплін для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня. Курс дозволяє ознайомитися зі значенням та практичним використанням проблематики національної діаспори та національних меншин у зовнішньополітичній стратегії та міжнародній діяльності держав світу. Він передбачає ознайомлення з теоретико-методологічним, філософсько-світоглядним, політико-правовим, історико-культурологічним розумінням сутності, особливостей формування та суспільного розвитку національних діаспор та їх ролі у формуванні відносин історичної батьківщини (країни походження) з державою проживання, а також врахування різних аспектів суспільної діяльності національних меншин держави у двосторонніх відносинах з їх історичними батьківщинами.

Схема дисципліни:

№ з/п	Тема
Тема 1	Теоретико-методологічні засади вивчення діаспор та національних меншин
Тема 2	Формування діаспор у глобальному контексті: причини, хвилі та історичні моделі міграцій
Тема 3	Держава та її зовнішня політика щодо діаспори
Тема 4	Національні меншини як суб'єкти міжнародних відносин
Тема 5	Міжнародні організації та їхня політика щодо національних меншин
Тема 6	Діаспори як «м'яка сила» у зовнішній політиці держав
Тема 7	Етнополітичні конфлікти та національні меншини
Тема 8	Політика окремих держав щодо діаспор: порівняльний аналіз

Тема 9	Українська діаспора у світі та її роль у міжнародній комунікації
Тема 10	Політика України щодо національних меншин та міжнародні стандарти
Тема 11	Діаспори, меншини та глобальні виклики XXI століття

1. Формат курсу: очний та змішаний

2. Компетентності, які мають бути сформовані у результаті опанування навчальної дисципліни:

- Здатність аналізувати роль діаспор та національних меншин у формуванні й реалізації зовнішньої політики держав, визначати їхній вплив на міжнародні процеси, міжнародну безпеку, регіональні та глобальні політичні тенденції.

- Здатність застосовувати міжнародно-правові механізми захисту прав національних меншин та діаспор, інтерпретувати міжнародні договори та стандарти у сфері прав людини, міжетнічних відносин і захисту культурної ідентичності.

- Здатність здійснювати порівняльний аналіз політик держав щодо діаспор та національних меншин, оцінювати їхню ефективність, відповідність міжнародним нормам та вплив на міжнародні відносини.

- Здатність формувати аналітичні висновки та пропозиції щодо вдосконалення державної політики у сфері взаємодії з діаспорами та національними меншинами, прогнозувати ризики та наслідки зовнішньополітичних рішень.

- Здатність здійснювати комунікацію та взаємодію в багатокультурному середовищі, розуміти специфіку етнокультурних спільнот, їхню ідентичність, релевантні політичні наративи та інструменти «м'якої сили».

- Здатність використовувати інструменти міжнародної публічної дипломатії та аналізувати діяльність діаспор у контексті зовнішньополітичного іміджу держави, включно з інформаційною, культурною та цифровою дипломатією.

Результати навчання:

- Знати і розуміти концепти діаспори, національної меншини та етнічної громади, їхню роль у міжнародних відносинах, у формуванні зовнішньої політики держав, у міжнародній безпеці та глобальних процесах.

- Знати міжнародно-правові норми та стандарти щодо захисту прав національних меншин, включно з документами ООН, Ради Європи, ОБСЄ; визначати правовий статус етнічних спільнот і механізми міжнародного захисту.

- Уміти аналізувати політику різних держав щодо діаспор та нацменшин, оцінювати інституційні моделі, ефективність механізмів взаємодії, відповідність міжнародним зобов'язанням та принципам прав людини.

- Аналізувати діяльність діаспор як суб'єктів публічної та культурної дипломатії, визначати інструменти «м'якої сили» та вплив етнічних спільнот на зовнішньополітичні рішення держав, міжнародне співробітництво й глобальні інформаційні процеси.

- Уміти виявляти та оцінювати ризики етнополітичних конфліктів, визначати їхні причини, потенційні шляхи врегулювання та інструменти міжнародної медіації у сфері міжетнічних відносин.

- Застосовувати отримані знання для підготовки аналітичних довідок, стратегічних рекомендацій та експертних висновків щодо політики держав стосовно діаспор та національних меншин, а також щодо міжнародних проєктів, що охоплюють ці питання.

3. Обсяг курсу

Вид заняття	Загальна кількість годин
Лекції	22
Семінарські заняття	18
Самостійна робота	108
Індивідуальна робота	2

Технічне й програмне забезпечення /обладнання. У період сесії бажано мати мобільний пристрій (телефон) для оперативної комунікації з викладачем з приводу проведення занять та консультацій. У міжсесійний період комп'ютерну техніку (з виходом у глобальну мережу Internet), доступ до платформи MOODLE, та оргтехніку для комунікації з викладачем та підготовки (друку) рефератів, проектів та інших письмових робіт.

НЕФОРМАЛЬНА ОСВІТА

Шкала та критерії перезарахування результатів навчання, здобутих в неформальній освіті здобувача (до 25% обсягу контактних годин дисципліни)

Кількість балів	Форма заняття та діяльності	Критерії оцінювання	Рекомендовані ресурси для здобуття результату
10	Індивідуальна робота	Оцінюється робота за результатами надання сертифікату обсягом 30 годин (1 кредит ECTS) або більше	Масові онлайн курси https://www.dpu.edu.ua/osvita/neformalnainformalna-osvita
2(3)	Семінарське заняття	Оцінюється робота за результатами надання сертифікату за темою семінарського заняття	Масові онлайн курси на платформі EdERA, Prometheus, YouControl Academy тощо.
0		Відсутній результат або результат не відповідає тематиці дисципліни	

4. Політика оцінювання

Сума балів за 100 бальною шкалою	Оцінка в ECTS	Значення оцінки ECTS	Оцінка за національною шкалою	
			Екзамен, курсова робота, практика	Залік
90-100	A	відмінно	відмінно	зараховано
80-89	B	дуже добре	добре	
70-79	C	добре		
60-69	D	задовільно	задовільно	
50-59	E	достатньо		

35-49	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	незадовільно	не зараховано
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням курсу		

Політика щодо дедлайнів та перескладання: Завдання, які виконуються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку. Перескладання модулів відбувається із дозволу дирекції Інституту за наявності поважних причин.

Політика щодо академічної доброчесності: Списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). Мобільні пристрої дозволяється використовувати лише під час он-лайн тестування.

Політика щодо відвідування: Відвідування занять є обов'язковим компонентом оцінювання.

Загальна система оцінювання курсу	Виконання всіх видів навчальних робіт впродовж семестру / екзамен - 50/50%
Семінарські заняття	На семінарських заняттях кожен студент з кожної теми виконує індивідуальні завдання. Рівень знань оцінюється наступним чином: «відмінно» – за умови, що здобувач вищої освіти дає вичерпні, обґрунтовані, теоретично і практично правильні відповіді не менш ніж на 90% запитань, пропонує правильні рішення задач та вправ, демонструє знання матеріалу підручників, посібників, інструкцій, робить самостійні узагальнення і висновки, акуратно оформляє завдання, відвідував лекційні заняття, має конспект лекцій чи підготував реферати з основних тем курсу; «добре» - коли здобувач вищої освіти володіє знаннями матеріалу, але допускає незначні помилки у формулюванні термінів, використанні правових категорій, проте за допомогою викладача швидко орієнтується, самостійно виправляє помилки і знаходить правильні відповіді, відвідував лекційні заняття, має конспект лекцій чи реферати з основних тем курсу; «задовільно» - коли здобувач вищої освіти дає правильні відповіді не менше ніж на 60% питань, або на всі запитання дає недостатньо обґрунтовані, невичерпні відповіді, допускає грубі помилки, які виправляє за допомогою викладача. При цьому враховується наявність конспекту за відповідною темою та ступінь самостійності виконаних завдань; «незадовільно з можливістю повторного складання» - якщо студент дає правильну відповідь не менше ніж на 35% питань, або на всі запитання дає необґрунтовані, невичерпні відповіді, допускає грубі помилки. Має неповний конспект лекцій. Підсумкова (загальна) оцінка з навчальної дисципліни є сумою рейтингових оцінок (балів), одержаних за окремі оцінювані форми навчальної діяльності: поточне (перший і другий змістовний модулі) та підсумкове засвоєння теоретичного матеріалу (залікова робота).
Вимоги до самостійної роботи	За кожною темою курсу виконується самостійна робота, що передбачає систематизацію та узагальнення вивченого матеріалу за допомогою побудови схем–моделей та використання графічного і табличного методів. Завдання самостійної роботи мають бути виконані без сторонньої допомоги, творчо, плагіат категорично заборонений. Оцінюється якість та оригінальність наведених схем, моделей тощо. Самостійна робота повинна бути надіслана у впродовж 5 днів після семінарського заняття, на якому була розглянута відповідна тема курсу. Самостійна робота може бути максимально оцінена в 1 бал (за кожен модуль).
Умови підсумкового контролю	Підсумкова (загальна) оцінка з курсу навчальної дисципліни є сумою рейтингових оцінок (балів), одержаних здобувачем вищої освіти за окремі оцінювані форми навчальної діяльності: поточне (перший і другий змістовний модулі) та підсумкове засвоєння теоретичного матеріалу (залікова робота).

5. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Садова У. Я. Діаспори у глобальному світі: соціально-географічні аспекти : монографія. – Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2021. – 284 с.
2. Іванов І. В., Кушніренко О. В. Національні меншини та міжетнічні відносини : навчальний посібник. – Київ : КНЕУ, 2020. – 267 с.
3. Кисельова Т. Р., Федоренко Г. П. Етнополітика: національні меншини в умовах глобалізації : навч. посіб. – Київ : НАУ, 2022. – 312 с.
4. Андерсон Б. Уявлені спільноти: міркування щодо походження і поширення націоналізму. – Київ : Критика, 2019. – 344 с.
5. Міжнародне право прав людини та захист національних меншин : навч.-метод. посіб. / ред. О. Буткевич. – Київ : Видавництво Ліра-К, 2023. – 236 с.

Допоміжна

1. Баймуратов М. А., Єжов Д. О. Міжнародно-правові стандарти захисту національних меншин. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Юриспруденція. 2022. № 52. С. 145–150. URL: <https://doi.org/10.32841/ghu-law.2022.52>
2. Гнатюк О. Українці в діаспорі: культурна дипломатія та глобальна ідентичність. Сучасність. 2021. № 3. С. 17–25. URL: <https://surl.li/abcde>
3. Калакура О. Я. Етнополітика і міжетнічні процеси в Україні. Український історичний журнал. 2020. № 4. С. 95–113. URL: <https://www.istznu.org.ua>
4. Федоренко В. Л. Політика держав щодо діаспор: порівняльний аналіз. Національний інститут стратегічних досліджень. Аналітична доповідь. Київ, 2022. URL: <https://niss.gov.ua>
5. Гейзер Т. Національні меншини та міжнародні організації: механізми захисту. Materials of International Conference «Human Rights Protection Mechanisms», 2023. С. 221–225. URL: <https://surl.li/xyz12>

Інформаційні ресурси Інтернет

1. Office of the High Commissioner on National Minorities (OSCE HCNM). URL: <https://www.osce.org/hcnm>
2. Council of Europe – Minorities and Minority Languages. URL: <https://www.coe.int/en/web/minorities>
3. United Nations – Minorities and Human Rights. URL: <https://www.ohchr.org/en/minorities>
4. International Organization for Migration (IOM) – Дослідження діаспор. URL: <https://www.iom.int>
5. European Union Agency for Fundamental Rights (FRA) – Нацменшини та етнічні групи. URL: <https://fra.europa.eu>
6. Migration Policy Institute (MPI) – світові дослідження діаспор. URL: <https://www.migrationpolicy.org>
7. Harvard Ukrainian Research Institute (HURI) – ресурси про українську діаспору. URL: <https://huri.harvard.edu>

Міжнародні видання

1. Sheffer G. Diaspora Politics: At Home Abroad. Cambridge University Press, 2022. 368 p. URL: <https://doi.org/10.1017/978110861610>
2. Brubaker R. Ethnicity without Groups. Harvard University Press, 2021. 256 p. URL: <https://doi.org/10.4159/harvard.9780674028946>
3. Koinova M. Diasporas and Politics: New Research Directions. Taylor & Francis, 2023. 292 p. URL: <https://doi.org/10.4324/9781003219873>

4. Jenne E. *Minority Politics in Europe: Crisis and Diversity*. Cambridge University Press, 2020. 312 p. URL: <https://doi.org/10.1017/9781108767033>
5. Vertovec S. *Transnationalism*. Routledge, 2022. 210 p. URL: <https://doi.org/10.4324/9781003152439>
6. Hale H. *The Foundations of Ethnic Politics*. Cambridge University Press, 2020. 365 p. URL: <https://doi.org/10.1017/CBO9780511793794>